

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 23341/2023
27.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Немања Васиљевић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Михаило Павловић, адвокат из ..., ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 639/23 од 13.04.2023. године, у седници одржаној 27.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 639/23 од 13.04.2023. године.

ОДБИЈА СЕ, као неоснован, захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 51973/2021 од 24.11.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете по основу душевних болова због повреде части и угледа исплати 400.000,00 динара, због претрпљеног страха 200.000,00 динара и због повреде слобода и права личности тужиоца - повреде права на имовину 200.000,00 динара, све са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име накнаде трошкова парничног поступка исплати 77.525,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 639/23 од 13.04.2023. године, ставом првим изреке, жалба тужиоца је делимично усвојена, па је првостепена пресуда преиначена, тако што је обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете по основу душевних болова због повреде части исплати 70.000,00 динара, са законском затезном каматом од 24.11.2022. године као дана првостепеног пресуђења до исплате, а на име трошкова парничног поступка 55.900,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, док је у преосталом непреиначеном делу првостепена пресуда потврђена, а жалба тужиоца одбијена.

Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова жалбеног поступка исплати 27.400,00 динара. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, из свих законских разлога, са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011... 10/2023, у даљем тексту: ЗПП).

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Ревизија је дозвољена применом члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, због чега није било места оцени дозвољености изузетне ревизије применом члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да ревизија тужене није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а у поступку пред другогостепеним судом нису учињене ни друге битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. ст. 1. и 2. ЗПП, због којих се ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац као приватник има 30 година радног стажа и пуно пословних партнера у земљи и иностранству. Између осталог, сувласник је Компаније „ВВ“, која се бави набавком и продајом ђубрива и „ГГ“, која се бави изградњом и продајом стамбено-пословних објеката. Послује и у иностранству, са Русијом у десетинама милијарди долара, а његове фирме у Србији продају милионе квадрата стамбено-пословног простора. Он и његова супруга ДД су, у смислу члана 176. Породичног закона, власници пољопривредног земљишта и изграђених објеката на кат.парцели ..., КО ..., површине 291574 м2, потес ... и суседних парцела које се граниче са наведеном парцелом, које се налазе у зони Националног парка Фрушка гора. Како су имали у плану да оснују пољопривредно газдинство, купљене парцеле су оградиле према условима Покрајинског завода за заштиту природе у Новом Саду од 19.08.2020. године постављеним у циљу очувања природних вредности, добили су решење о одобрењу изградње и 08.06.2021. године регистровале пољопривредно газдинство.

Тужена је законски заступник „Удружења за заштиту шума“ основано 01.07.2019. године и оснивач неформалне организације „Одбранимо шуме Фрушке горе“ (ОШФГ) која се активно бави заштитом локалитета Национални парк Фрушка гора, тако што истражује злоупотребе коришћења најстаријег Националног парка у Србији, злоупотребе управљања од стране јавних предузећа, бесправне сече и уништавање биодиверзитета. Ова организација, са циљем одбране јавног интереса и јавног добра, подноси инспекцијске пријаве из разних области, а фокус им је на указивању одговорности институција државе у одбрани јавног интереса и јавног добра. У јуну 2020. године покрет „ОШФГ“ је након три месеца истраживања шта се дешава на терену и у шуми на локацији ... поднео пријаву Покрајинској грађевинској инспекцији и инспекцији за заштиту животне средине, која је 25.09.2020. године извршила ванредни инспекцијски надзор над извођењем радова на кат.парцелама .. и .., .. и .., на потесу ... КО ..., у Националном парку Фрушка Гора и утврдила да је

тужилац као инвеститор радова на парцелама .., .., .., .. и .. започео изградњу пута без издате грађевинске дозволе, због чега му је решењем од 21.10.2020. године наложено да обустави даље извођење радова, да уклони изведене радове и затвори градилиште бесправне изградње пута, по ком решењу тужилац није поступио. По захтеву грађевинског инспектора за покретање прекршајног поступка против тужиоца због извођења радова на изградњи бетонског пута на локалитету Националног парка противно условима природе које је издао Покрајински завод за заштиту природе у Новом Саду, Прекршајни суд у Новом Саду је 07.06.2022. године донео пресуду Пр 2144/21, којом је тужилац ослобођен од одговорности да је извршио прекршај из члана 126. став 1. тачка 9. Закона о заштити природе.

Тужена је у септембру и октобру 2020. године са активистима покрета „ОШФГ“ организовала јавне скупове кретања кроз Национални парк Фрушка гора, којом приликом су неки од учесника обили катанац и на неколико места прескли жицу којом је ограђено имање супруге тужиоца, ушли на имање, шетали се туда, држали говоре и читав догађај снимили, са намером да симболичним акцијама укажу институцијама да не игноришу проблем узурпације и девастације заштићеног подручја природе, да укажу на незаконите радње и на проблем ускраћивања грађанима права на слободно кретање заштићеним подручјем природе, на ограђивање неколико стотина хектара подручја, да су гранична подручја Националног парка станишта строго заштићених врста, те да ограда угрожава еколошке коридоре и пролаз људима и животињама. Тужена је у изјавама датим у средствима јавног информисања и на друштвеним мрежама указивала да је шума Националног парка јавно добро, да је пролазак кроз шуму људима и животињама немогућ због постављене оgrade и грађевинских радова на изградњи пута које тужилац изводи уз подршку корумпираних институција, са циљем остварења профита и комерцијалних интереса. Указала је и да је тужилац добио локацијске услове и за изградњу туристичко-угоститељског објекта од око 7.000 м² и апартмана за издавање на пољопривредном земљишту, са између осталог базеном, фитнес и велнес центрима, винским подрумом, биоскопом и сл, да је овај урбанистички пројекат Општина Беоцин усвојила не обазирјући се на чињеницу да је покрајинска инспекција донела решење о уклањању изграђеног бетонског пута и забрани даљих извођења радова тужиоца у оквиру Националног парка Фрушка гора. Приликом давања изјава телевизијама, на интернет порталима и на друштвеним мрежама, тужена је тужиоца називала „алавим и бахатим локалним тајкуном, капиталистом и феудалцем“.

Тужена сматра да се борила за јавни интерес и јавно добро, да све што је објављено на друштвеним мрежама није објављено у смислу вређања некога, нити као *ad hominem* напад на тужиоца, већ са намером указивања на негативну друштвену појаву уништавања и узурпације заштићених подручја природе од стране људи који имају капитал и политичку моћ да врше притисак на институције и на неадекватне реакције надлежних институција.

Тужилац је од полиције добио сазнање да је пријављен миран скуп покрета „ОШФГ“, а преко средстава јавног информисања је чуо за изјаве тужене у којима је окарактерисан као „тајкун, криминалац, феудалац, узурпатор“. Поводом тих изјава се осећао јадно, бедно и посрамљено, плашио се за безбедност своје породице, родбине, пријатеља, радника запослених на имању и пословних партнера, јер нема било какво обезбеђење. Сматра да је као последица свих изјава тужене нарушена његова част и углед, да је то за њега велика срамота и увреда, „укаљан образ“.

На овако утврђено чињенично стање, правилно је другостепени суд применио материјално право из одредбе члана 200. ЗОО и оценио да је тужбени захтев за накнаду штете због претрпљених душевних болова услед повреде части тужиоца делимично основан у ком делу је преиначио првостепену пресуду и делимично усвојио тужбени захтев.

Част се дефинише као субјективна категорија под којом се подразумева мишљење које човек има о себи као припадник људског друштва или мање друштвене групе чији систем вредности прихвата. То је морална вредносна категорија и компонента личности, која чини људско достојанство. У случају повреде права на част, право на накнаду нематеријалне штете по том основу може бити остварено уколико је повреда проузроковала душевне патње које оправдавају досуђивање правичне новчане сатисфакције.

Право на поштовање и развој личности представља опште право сваког човека. Чланом 23. Устава Републике Србије прописано је да је људско достојанство неприкосновено, да су сви дужни да га поштују и штите, а чланом 25. Устава Републике Србије да је физички и психички интегритет неповредив и да нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању.

Право на слободу изражавања прописано је одредбом члана 10. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, тако да свако има право на слободу изражавања, које право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примање и саопштавање информација и идеја без мешања јавне власти без обзира на границе. Ограничења слободе изражавања прописана су у одредби става 2. члана 10. Конвенције, тако што, између осталог, једно од тих ограничења представља и заштита угледа или права других.

У конкретном случају, тужена је у својим изјавама на телевизији и на друштвеним мрежама тужиоца називала „капиталистом, феудалцем и бахатим тајкуном“. Код утврђене чињенице да тужилац са десетинама милијарди долара послује у иностранству, да његове фирме у Србији продају милионе квадрата стамбено-пословног простора и да је са супругом власник више стотина хектара земљишта, количина капитала и земљишта која поседује тужилац представљају чињенични основ којим се може оправдати наведени лични став тужене да је тужилац капиталиста и феудалац, обзиром да се капитал везује за капиталисту, а земљиште за феудалца.

Међутим, тужена је тужиоца назвала и „бахатим тајкуном“, а није пружила доказе да постоји чињенични основ на коме она заснива овакав свој вредносни суд. Иако је изношење мишљења односно вредносног суда у принципу слободно, вредносни судови морају бити адекватни изнетим чињеницама. Истина вредносних судова не подлеже доказивању, али када одређени навод представља вредносни суд мора се имати у виду да ли постоји довољно чињеничних основа за исти, пошто вредносни суд без чињеничног основа који га поткрепљује може бити претеран. Термин „тајкун“ у Србији има негативну конотацију и асоцира на особе које су на непоштени начин стекле богатство и мрежу пословних веза, на финансијске моћнике који су се обогатили нагло, без новца и рада и на сумњив начин. Притом, успешност пословања привредног друштва не доводи до једнакости самог друштва и његовог

власника, па се тужилац не може сматрати јавном личношћу која мора имати већи степен толеранције када је у питању лезиона подобност објављених информација, истрпети и мишљење и критике, односно вредносне судове који се тичу вршења јавних функција и бити спреман и на информације које подразумевају одређени степен претеривања.

Код таквог стања ствари по оцени Врховног суда правилно је закључио другостепени суд да постоји основ потраживања за накнаду нематеријалне штете због повреде тужиоачеве части, јер је тужилац због навода тужене да је „бахати тајкун“ и стварања неутемељене представе о њему у јавности односно због нарушавања части након датих изјава тужене трпео душевне болове одређеног интензитета и трајања који оправдавају досуђивање накнаде нематеријалне штете односно имају значај да би тужилац уживао судску заштиту, иако је намера тужене била да скрене пажњу јавности на заштиту Националног парка Фрушка гора као природног јавног добра и на поступање државних институција које по мишљењу тужене нису поступале законито. Оваква информација о тужиоцу за тужиоца има лезиону способност, јер је тужилац представљен у негативном контексту који је довео до личне погођености тужиоца.

Одлучујући о висини накнаде нематеријалне штете, другостепени суд је водио рачуна о значају повређеног добра и циљу коме та накнада служи, применом одредбе члана 200. став 2. Закона о облигационим односима и 232. ЗПП и оценио све релевантне критеријуме о одређивању висине накнаде за тражени вид нематеријалне штете, као и тежину последица насталих изјавом тужене. При томе је другостепени суд водио рачуна о томе да накнада буде адекватна значају повређеног добра, циљу коме служи те природи и друштвеној сврси обештећења, па се по оцени Врховног суда висина накнаде нематеријалне штете досуђена тужиоцу по овом основу може сматрати правичном за обе парничне странке, односно да износ који је одмерио другостепени суд, супротно наводима ревизије, није превисоко одмерен.

Наводима ревизије се не доводи у сумњу правилност побијане пресуде. Одлука другостепеног суда заснована је на чињеничном стању утврђеном током првостепеног поступка из кога је другостепени суд извео другачији чињенично правни закључак и применом одредаба материјалног права донео другачију одлуку од првостепеног суда, за коју су дати доволни и јасни разлози, које у свему као правилне прихвата и овај суд, па је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Тужиоцу не припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка, јер састав одговора на ревизију није била нужна радња за одлучивање у ревизијском поступку, па је применом члана 165. ЗПП одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Бранка Дражић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић